

Національний університет
«Одеська Юридична Академія»

Факультет прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)

Кафедра криміналістики, судових експертиз
та поліграфології

Національний центр судових експертиз
при Міністерстві юстиції
Республіки Молдова

Міжнародна громадська організація
«Конгрес Криміналістів»

Одеський науково-дослідний
Інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО:
ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ,
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ,
ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ»

м. Одеса

05 червня 2026 року

КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО: ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

5 червня 2026 р.

*Одеса
2026*

CRIMINALISTICS OF THE FUTURE: DIGITAL INNOVATIONS, ARTIFICIAL INTELLIGENCE, GLOBAL CHALLENGES AND THREATS

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

5 June 2026

*Odesa
2026*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 20 від 12 червня 2026 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №4 від 22 червня 2026 року)*

Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози: збірник матеріалів міжнар. наук.–практ. конф. (м. Одеса, 5 черв. 2026 р.) / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, В. Шепітько, Д. Колодін, А. Колодіна Л. Аркуша, та ін.]; Нац. ун-т «Одеська юридична академія», кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології; Національний центр судових експертиз при Міністерстві юстиції Республіки Молдова; Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, Міжнародна громадська організація «Конгрес криміналістів». Одеса: НУ «ОЮА», 2026. 564 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози», проведеної 5 червня 2026 року Національним університетом «Одеська юридична академія» за участю українських та іноземних науковців, судових експертів, представників правоохоронних органів, практиків, приватних експертів і здобувачів наукових ступенів. Матеріали присвячено криміналістичним інноваціям, цифровим технологіям, штучному інтелекту, розслідуванню злочинів у кіберпросторі, кримінально-правовим і кримінологічним викликам цифровізації, а також кримінально-процесуальним, оперативнорозшуковим та криміналістичним аспектам документування злочинів у цифровий час.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та дотримання принципів академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

© Автори статей, 2026

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 20, June, 12, 2026)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 4, June, 22, 2026)*

Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 5 June 2026) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, V. Shepitko, A. Kolodina, D. Kolodin, L. Arkusha, et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine; International Public Organization «Congress of Criminalists». Odesa: NU «OLA», 2026. 564 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats», held on 5 June 2026 by the National University «Odesa Law Academy». The conference brought together Ukrainian and foreign scholars, forensic experts, representatives of law enforcement agencies, practitioners, private experts and postgraduate researchers. The materials cover criminalistics innovations, digital technologies, artificial intelligence, expert support for justice, investigation of crimes in cyberspace, criminal law and criminological challenges of digitalization, as well as criminal procedure, operational-search and criminalistics aspects of documenting crimes in the digital age.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high-quality academic contributions and adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2026

© Authors of articles, 2026

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПРОКУРАТУРИ ТА СЛІДСТВА
(КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ)
КАФЕДРА КРИМІНАЛІСТИКИ, СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ТА ПОЛІГРАФОЛОГІЇ
(м. Одеса, Україна)**

**NATIONAL UNIVERSITY «ODESA LAW ACADEMY»
FACULTY OF PROSECUTION AND INVESTIGATION
(CRIMINAL JUSTICE)
DEPARTMENT OF CRIMINALISTICS, FORENSIC EXAMINATIONS AND
POLYGRAPHOLOGY
(Odesa, Ukraine)**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ЮСТИЦІЇ
РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА
(м. Кишинів, Республіка Молдова)
NATIONAL CENTRE OF JUDICIAL EXPERTISE
MINISTRY OF JUSTICE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
(Chişinău, Republic of Moldova)**

**ОДЕСЬКИЙ НАУКОВО–ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
(м. Одеса, Україна)
ODESA SCIENTIFIC RESEARCH INSTITUTE
OF FORENSIC EXAMINATIONS
MINISTRY OF JUSTICE OF UKRAINE
(Odesa, Ukraine)**

**МІЖНАРОДНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«КОНГРЕС КРИМІНАЛІСТІВ»
(Україна)
INTERNATIONAL PUBLIC ORGANIZATION
«CONGRESS OF CRIMINALISTS»
(Ukraine)**

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

ГОЛОВА ОРГКОМІТЕТУ:

Сергій КІВАЛОВ – Президент Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., академік;

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ ОРГКОМІТЕТУ:

Мінас АРАКЕЛЯН – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Денис КОЛОДІН – декан факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Лариса АРКУША – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор.

СПІВОРГАНІЗАТОРИ:

Ольга КАТАРАГА – директор Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії, д.ю.н.;
Пьотр ПЄТКОВИЧ – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
Дмитро КІШКО – директор Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України;
Антоніна ЧЕРЕМНОВА – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
Валерій ШЕПІТЬКО – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор.

ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ:

Дар'я МІНЧЕНКО – начальник відділу міжнародних зв'язків Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Таїсія ІВАНІЙЧУК – директор наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія», к.біол.н.;
Сергій СТАРОДУБОВ – декан факультету адвокатури та антикорупційної діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Богдан ФАСІЙ – декан факультету судового та міжнародного права Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Євген ХИЖНЯК – декан факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент

- Віктор ЦИТРЯК** – заступник декана факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ГОЛОВА РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

ЧЛЕНИ РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Вікторія ГРИНЕВИЧ** – в.о. директора Центру поліграфологічних досліджень та тестування, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Ірина ПИШНЕНКО** – провідний фахівець відділу ліцензування, акредитації та забезпечення якості освіти, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА ВИПУСК / УКЛАДАЧІ:

- Лариса АРКУША** – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
- Антоніна ЧЕРЕМНОВА** – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
- Пьотр ПЕТКОВИЧ** – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
- Валерій ШЕПІТЬКО** – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ТКАЧЕНКО Наталія.....208
ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК СУДОВО–ЕКСПЕРТНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ

ЦЕЛУЙКО Михайло, УСЕНКО Олена.....212
ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У
СФЕРІ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ

ЦІЛЬМАК Олена.....216
КОГНІТИВНІ ВИКРИВЛЕННЯ У МЕХАНІЗМІ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ
СЛІДІВ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**ШАНИГІН Антон, ВОЛОШИНА Владлена, АЛЬ–ФАЙЮМИ
Халед.....221**
ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я: ВИКЛИКИ
КІБЕРБЕЗПЕКИ ТА ЗАХИСТУ МЕДИЧНИХ ДАНИХ

СЕКЦІЯ 3.

ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У КІБЕРПРОСТОРІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ

ВЕЛИЧКО Юлія.....225
ПЕРСПЕКТИВИ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ ТА
ДОСЛІДЖЕНЬ З ПИТАНЬ ДЕКЛАРУВАННЯ ТА ОПОДАТКУВАННЯ
ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ, ОТРИМАНИХ ВІД ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ

ВОЗНЯК Олег.....230
ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ КОМПЛЕКСНИХ ЕКСПЕРТИЗ ЗТП НА
ПЕРЕЇЗДАХ: НОРМАТИВНО–ТЕХНІЧНИЙ ПОГЛЯД ЕКСПЕРТА–
ЗАЛІЗНИЧНИКА

ГОЛОВА Інна, МЕНЗУЛ Оксана.....236
ВИЗНАЧЕННЯ ВАРТОСТІ ПОСЛУГ У СУДОВІЙ ЕКСПЕРТИЗИ

ДЕРЕЧА Андрій, АБРОСІМОВ Тарас.....240
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ У
СУДОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ КОМП'ЮТЕРНИХ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ
ЦИФРОВІЗАЦІЇ

ДИКИЙ Олег.....	245
КІБЕРКРИМІНАЛІСТИКА ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ З БЕЗПЕКИ	
ЄВСЮКОВ Олександр.....	249
ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ В СУДОВО–ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	
KIOSE Michael.....	253
PROSPECTS OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN RESEARCHING TITANIUM, ALUMINUM AND MAGNESIUM ALLOY POWDER AS DUAL–USE GOODS	
ЛУЩИК Ігор, ТЯПКІН Анатолій.....	258
ШЛЯХИ ВЗАЄМОДІЇ ВЕЛИКИХ МОВНИХ МОДЕЛЕЙ І СУДОВОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ	
МІНЯЙЛО Анатолій, ДМИТРЕНКО Людмила, МІНЯЙЛО Надія.....	263
ІНЖЕНЕРНО–ЕКОЛОГІЧНА ЕКСЕРТИЗА – ВАЖЛИВА ЛАНКА ПРОТИДІЇ ЕКОЛОГІЧНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ	
ПРОГ Олександр.....	268
ОСОБЛИВОСТІ ВИЛУЧЕННЯ ВОЛАТИЛЬНИХ ДАНИХ З ІОТ–ПРИСТРОЇВ	
РАДЕЦЬКИЙ Сергій.....	273
ОСОБЛИВОСТІ ОГЛЯДУ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКУМЕНТІВ, РОЗМІЩЕНИХ У ВІДКРИТОМУ ДОСТУПІ	
СТАУРСЬКА Олександра.....	278
АВТОМАТИЗАЦІЯ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У КРИМІНАЛІСТИЦІ: ВІД КЛАСИЧНИХ МЕТОДИК ДО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ АЛГОРИТМІВ	
ХАМУЛА Дмитро.....	283
ДО ПИТАННЯ АТРИБУЦІЇ КАХЕЛЬНОЇ КАМІНО–ПЕЧІ З ГРИФОНАМИ В БУДИНКУ М. ПІДГОРСЬКОГО В КИЄВІ	
ЧАБАНЕЦЬ Тетяна, МАКАРЕЦЬ Альбіна.....	287
НАТУРНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ У СУДОВО–ТОВАРОЗНАВЧІЙ ЕКСПЕРТИЗИ ЯК ОСНОВА ІДЕНТИФІКАЦІЇ, ДЕФЕКТОСКОПІЇ ТА ПАРАМЕТРИЧНОГО ПІДБОРУ АНАЛОГІВ	
ЧЕРЕМНОВА Антоніна.....	293
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА В СИСТЕМІ ДОКАЗУВАННЯ: РОЛЬ, ФУНКЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	

DOI <https://doi.org/10.32837/11300.33578>

Чабанець Тетяна

*кандидат наук з державного управління, судовий експерт
(не є фахівцем державної спеціалізованої установи),
патентний повірений
м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3146-2051>
e-mail: t.chabanets@gmail.com*

Макарець Альбіна

*провідний судовий експерт Київського відділення Національного наукового
центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»
Міністерства юстиції України
м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-1296-0796>
e-mail: kyiv@nncise.org.ua*

НАТУРНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ У СУДОВО-ТОВАРОЗНАВЧІЙ ЕКСПЕРТИЗИ ЯК ОСНОВА ІДЕНТИФІКАЦІЇ, ДЕФЕКТОСКОПІЇ ТА ПАРАМЕТРИЧНОГО ПІДБОРУ АНАЛОГІВ

У тезах систематизовано покроковий алгоритм проведення натурального огляду з урахуванням положень профільних НДР і методичних матеріалів судово-експертних установ України. Окрему увагу приділено значенню фіксації ідентифікаційних та дефектних ознак для подальшого визначення ринкової вартості товару.

Ключові слова: ідентифікація, дефектоскопія, інструментальне вимірювання, фіксація.

Chabanets Tetiana

*Candidate of Sciences in Public Administration, forensic expert (not affiliated
with a state specialized forensic institution), patent attorney
Hora village, Boryspil District,
Kyiv, Ukraine*

Makarets Albina

*Leading Forensic Expert of the Kyiv Branch of the National Scientific Center
«Hon. Prof. M. S. Bokarius Forensic Science Institute» of the Ministry of Justice of
Ukraine,
Kyiv, Ukraine*

IN-SITU EXAMINATION IN FORENSIC COMMODITY EXPERTISE AS A BASIS FOR IDENTIFICATION, DEFECT DETECTION AND PARAMETRIC SELECTION OF ANALOGUES

The paper systematizes a step-by-step algorithm for conducting an in-situ examination, taking into account the provisions of specialized research works and methodological materials of forensic expert institutions of Ukraine. Particular attention is paid to the importance of recording identification and defect-related features for the subsequent determination of the market value of goods.

Keywords: identification, defect examination, instrumental measurement, recording.

Проведення судово-товарознавчої експертизи передбачає поєднання процесуальних вимог із товарознавчим, матеріалознавчим та оціночним аналізом об'єкта. Фізичний огляд об'єкта (натурне дослідження) є центральною стадією експертизи. Помилки, допущені на цьому етапі, можуть нівелювати всі подальші математичні розрахунки вартості чи зносу та призвести до втрати висновком статусу належного доказу в суді.

Перш ніж перейти до безпосереднього огляду об'єкта, експерт має сформулювати належні процесуальні, інформаційні та технічні умови дослідження. Саме підготовчий етап визначає межі подальшої ідентифікації, перелік необхідних інструментів і джерела порівняльної інформації.

Процесуальний підготовчий етап. Натурне дослідження не починається в момент дотику до товару. Йому передують етапи верифікації та забезпечення умов, регламентований профільними НДР (зокрема, методикою [1] та посібником [2]):

Аналітичне проектування: Вивчення ухвали суду, постанови слідчого або заяви, зіставлення специфікацій, контрактних умов (Інкотермс) та кодів закупівель за Єдиним закупівельним словником (ДК 021:2015) [3]. На цьому етапі, як зазначено у Методичних рекомендаціях [4], експерт формує інформаційну модель ринку досліджуваного об'єкта, що дозволяє усунути цінові викривлення на ринку, на якому ціни на товари або активи змінюються дуже швидко, різко та непередбачувано впродовж короткого проміжку часу.

Світлові та мікрокліматичні умови огляду: Огляд має проводитися за стабільного, бажано природного або еквівалентного штучного освітлення (не менше 300 лк). Недостатнє освітлення ускладнює виявлення прихованих вад, наприклад на текстилі, а також мікротріщин на склі й кришталі.

Після уточнення завдання експертизи та вихідних документальних даних ключового значення набуває технічна готовність робочого місця експерта. Якість натурного дослідження прямо залежить від того, чи забезпечено належні умови освітлення, вимірювання, фотофіксації та безпечного доступу до конструктивних елементів об'єкта.

Section 3. Expert support for the investigation of crimes in cyberspace and the use of virtual assets

Мінімальний інструментальний паспорт робочого місця експерта–товарознавця передбачений вимогами Інструкції [5].

Судовий експерт здійснює дослідження не лише шляхом візуального огляду, а й із застосуванням повірених засобів вимірювальної техніки (ЗВТ) та спеціального обладнання, які становлять технічну базу його атестованого робочого місця та можуть включати:

Засоби фіксації: Засіб для фіксації зображень (цифрова камера високої роздільної здатності для точної передачі кольору й текстури) та криміналістичні масштабні лінійки (для верифікації метричних параметрів вад на фото).

Оптичні прилади та освітлення: Набір луп (3 набори: текстильна вимірювальна – для аналізу волокон; ручна з підсвічуванням – для дефектоскопії; годинникова панкратична – для маркувальних клейм та ювелірних виробів) і ліхтар із регулюванням світлового потоку (для створення косо падаючого світла, що виявляє мікрорельєфні подряпини).

Вимірювальні прилади (ЗВТ): Рулетки різної довжини (для великогабаритних об'єктів), штангенциркуль (ноніусний або цифровий з точністю до 0,01–0,05 мм), товщиномір (для листового металу, скла, стінок тари) та терези (високоточні аналітичні або технічні, залежно від групи товарів).

Допоміжний інструментарій: Пінцет (для безконтактної роботи з дрібними деталями чи волокнами) та універсальний набір інструментів (для демонтажу захисних кожухів побутової техніки або огляду внутрішніх кріплень меблів).

Наявність належного інструментарію сама по собі не гарантує повноти дослідження. Методологічно важливим є дотримання послідовності огляду – від зовнішніх ознак і пакування до маркування, конструктивних параметрів, експлуатаційного стану та дефектів.

Чотиришаровий алгоритм дослідження. Товарознавча ідентифікація та дефектоскопія потребують послідовного огляду об'єкта – від пакування й зовнішніх ознак до конструктивних параметрів, фактичного стану та дефектів.

Етап I. Верифікація пакування та умов середовища

Відповідно до методики [6] огляд доцільно починати з тари. Експерт фіксує тип пакування, сліди деформації, розривів, підмокання чи температурного впливу. Це дає змогу попередньо розмежувати виробничі пошкодження та дефекти, спричинені неналежним транспортуванням або зберіганням.

Етап II. Маркувальний аудит та товарознавча ідентифікація

На цьому етапі натурні дані зіставляються з документальними. Фіксація маркування, зовнішніх ознак, артикулу, модифікації, комплектності й технічних параметрів є основою для правильної ідентифікації товару та подальшого підбору об'єктів–аналогів. Зокрема, деталізація серійних номерів зброї [7], IMEI чи ревізій плат телекомунікаційних засобів [8] впливає на точність подальшого економічного дослідження. Опис має здійснюватися із застосуванням спеціалізованої галузевої термінології.

Етап III. Органолептичний та інструментальний аналіз

Фактичний якісний стан об'єкта визначається шляхом візуального аналізу поверхонь, тактильної оцінки матеріалів, виявлення сторонніх запахів, вимірювання лінійних розмірів, зазорів і перевірки геометрії виробів. Наприклад, для меблевих виробів може оцінюватися щільність та еластичність оббивки за посібником [2].

Етап IV. Товарознавча дефектоскопія

Кожен дефект описується за трьома ознаками: локалізація, метричні параметри та причинно–наслідковий характер. Експерт розмежовує виробничі дефекти, зокрема технологічні вади ювелірних виробів [9], і невиробничі пошкодження, пов'язані із залиттям, пожежею, аварійним режимом роботи чи грубою експлуатацією. Для дефектів одягу може застосовуватися класифікатор [10]. Отримані дані фіксуються в дефектній відомості та використовуються для розрахунку втрати якості за методикою [6].

Зафіксовані під час натурального дослідження ідентифікаційні, конструктивні та дефектні ознаки мають не лише описове, а й оцінчне значення: саме вони визначають можливість коректного зіставлення товару з ринковими аналогами або параметрично подібними об'єктами.

Параметрична подібність як засіб забезпечення точності оцінки

При визначенні ринкової вартості експерт не завжди має можливість підібрати повністю ідентичний аналог, особливо щодо специфічного чи унікального обладнання. У таких випадках відповідно до загальних підходів оцінки машин та обладнання [11] застосовується перехід до параметрично подібних об'єктів, зокрема методу рівноефективного функціонального аналога.

Коректність такого підбору залежить від повноти натурального огляду: експерт має зафіксувати основні ціноутворюючі параметри об'єкта, виявити відмінності між ним і аналогом та обґрунтувати необхідні комерційні, функціональні чи параметричні коригування.

Неточна або неповна фіксація цих параметрів може призвести до помилкового вибору аналога, викривлення ринкової вартості та зниження доказової стійкості експертного висновку. Тому параметричні й дефектні ознаки мають бути підтверджені фотофіксацією та відповідними відомостями.

Криміналістичні стандарти фіксації: фото і відомості

Результати огляду мають бути неупереджено задокументовані.

Правило чотирьох планів фотофіксації

Орієнтуюче фото: Фіксація загального плану приміщення чи майданчика, де знаходиться об'єкт, з прив'язкою до нерухомих орієнтирів.

Оглядове фото: Об'єкт зйомки крупним планом (повний вигляд виробу з кількох ракурсів для однозначної візуальної ідентифікації моделі та стану).

Вузлове фото: Фіксація маркувальних ярликів, шильд, маркувальних написів, панелей керування чи замків (головне джерело параметричних даних).

Детальне фото: макрофіксація кожного візуально ідентифікованого дефекту з розміщенням масштабної лінійки в одній площині з об'єктом зйомки.

Таким чином, натурне дослідження формує доказову й розрахункову основу судово–товарознавчої експертизи. Його результати визначають якість ідентифікації об'єкта, обґрунтованість дефектоскопії, коректність підбору аналогів і стійкість експертного висновку до перевірки.

Висновок

Натурне дослідження у практиці судового експерта–товарознавця є не формальним візуальним оглядом, а комплексною процедурою ідентифікації, інструментального вимірювання, дефектоскопії та документальної фіксації стану об'єкта. Дотримання послідовності огляду – від пакування та зовнішніх ознак до маркування, конструктивних параметрів і дефектів – забезпечує повноту вихідних даних для подальшого визначення ринкової вартості. Належна параметрична ідентифікація, обґрунтований підбір аналогів і масштабна фотофіксація підвищують методологічну обґрунтованість, об'єктивність і доказову стійкість експертного висновку.

Перелік використаних джерел:

1.Методика товарознавчого дослідження електропобутових товарів: звіт про НДР (заклучний) / Одеський НДІ судових експертиз; керівник НДР Н.П. Сапун. Одеса, 2010. № держреєстрації 0109U007824.

2.Судово–товарознавча експертиза меблевих виробів: звіт про НДР (заклучний) / Київський НДІ судових експертиз; керівник НДР О.О. Желавська; відп. викон. О.В. Павленко. Київ, 2003. № держреєстрації 0102U003878.

3.ДК 021:2015. Єдиний закупівельний словник: Національний класифікатор України : затв. наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 23.12.2015 № 1749.

4.Методичні рекомендації з визначення вартості машин, обладнання, сировини та споживчих товарів з урахуванням ретроспективності оцінки при проведенні судово–товарознавчих експертиз: звіт про НДР (остаточний) / Дніпропетровський НДІ судових експертиз; наук. керівник О.Ю. Холодова. Дніпро, 2019. № держреєстрації 0118U000659.

5.Інструкція про особливості здійснення судово–експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах: затв. наказом Міністерства юстиції України від 12.12.2011 № 3505/5.

6.Розрахунок втрати якості непродовольчих товарів у зв'язку з їх зносом та наявністю дефектів, який використовується в проведенні товарознавчих досліджень : методичні рекомендації / О.О. Желавська. Київ: Київський НДІСЕ, 2003. 45 с.

7.Судово–товарознавча експертиза з оцінки зброї асортименту спеціалізованої роздрібної торгівельної мережі: звіт про НДР (заклучний) / МЮУ,

ХНДІСЕ; наук. кер. А.І. Лозовий; викон.: О.О. Михальський, О.С. Донцова, В.Г. Нікітюк та ін. Харків: ХНДІСЕ, 2013. 111 с. № ДР 0112U001392.

8.Методичні рекомендації з питань призначення та проведення судових товарознавчих експертиз аудіовізуальної продукції та програмного забезпечення: звіт про НДР (заключний) / МЮУ, ХНДІСЕ; наук. кер. А.І. Лозовий; викон.: О.О. Михальський, В.М. Губарева, О.С. Донцова та ін. Харків: ХНДІСЕ, 2011. 64 с. № ДР 0111U002336.

9.Розробка методичного посібника «Судово–товарознавча експертиза ювелірних виробів»: звіт про НДР (заключний) / МЮУ, ХНДІСЕ; наук. кер. В.О. Сорокіна; викон.: О.О. Желавська, О. В. Павленко та ін. Київ: ХНДІСЕ, 2014. 424 с. № ДР 0113U000620.

10.Словник термінів і визначень судової товарознавчої експертизи: словник / уклад.: К.І. Рудакова, С.О. Коробова, О.О. Желавська, О.В. Ярославцева. Сімферополь: КримНДІСЕ, 2003. 128 с.

11.Загальний підхід до експертної оцінки машин та обладнання при проведенні судово–товарознавчих експертиз / М.Є. Башкатова, В.П. Верестун, В.М. Скороход; ред. С.В. Тарасютіна. Слов'янськ: Донецький НДІ судових експертиз, 2019.